

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:
Egész évre 12 ft, félre 6 ft, évi-
negyedrre 3 ft o. é.

Helyben előfizetheti Demjén L. és Keresz-
tesy Pál urak kereskedésében, hol egyes szá-
muk is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-fordattca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet
hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr
s egyszeri beiktatás után 30 kr. helyedjé.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadóhivatal-
ban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papí-
kereskedésében. Pesten: Zeisler M. (királyutca
60. sz.) Bécsben: Haasensteint és Voglert (Neu-
er-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnak (Wollzeile 22.
sz.) Rudolf Mosse-Off. Zeitungs-Agent (Stadt-Seiler-
stätte 2.) Süddeutsche Annoncen Expedition Stuttg.
Nyilvántartó okk: sora után 20 kr. előleg be-
kötésével a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetéseket s hirdetési díjakat a vidékről a
szerkesztőséghez küldendők be.

Magyarország földmivelő ország.

I.
Nagyon szeretjük a politizálást! Igaz, hogy politikai lapjaink főcélja: államunk s a külországok társadalmi és egyesületi, jogi és állami ügyeiről értesíteni s azokra előkészíteni az olvasót. De midőn e nemzet olvasásvágyát s az irodalom iránti partfogását a politikai lapokra tudja csak még kiterjeszteni oly mértékben, mint a milyenben közismereti s tudományos termékeit is kellene hogy részesítse: ugyanakkor, ugyanazon okból a politikai lapok szerkesztői sem élnek vissza olvasóik bizalmával, ha a legnemesebb eszélyvel az olvasó közönség figyelmét politikai lapjaikban oly eszmékre (s nemcsak politikai intézményekre) is fordítják, melyek megtestesülések vagy fejlődésükkel az ország boldogságát eszközölhetnék.

A haza javát nemcsak szájjal és szívben, de tettel is azt megalapítani igyekvő Honfiaknak a politikai életen kívül vannak oly érdekeik, melyek közvetlen hatálylyal nyomulva anyagi és szellemi életünk viszonyai közé, oly égető kérdéseket tornak elő, melyek az erre adott helyes feleletben, vagy e kérdésnek már csak a közönség szeme elé állításában is hatalmas rugóul szolgálnak a nemzet kulturai előhaladására, és a mely kérdések még állami ügyeink szervezésénél is meg-megakasztják e honfiak figyelmét, terveit, komoly gondolkodásra, sőt tetteire buzdítván őket.

Ugy hiszem, ilyenek e cikkek czimében foglaltak is. Lássuk röviden és szellőztessük.

I.
Cicero a köztársaságróli értekezésében, midőn a legjobb kormányzási elvet, rendszert s a népek életének főelemeit fűrkészvén, a családot, a köznevelést, az igazságszolgáltatást és a vallást megemlíti; a gazdaságot nem számítja ugyan azokhoz, de minden nemzet jólétének első okozója, teremőjeül már ő is a földmivelést teszi. E nagy államférfi és szónok ebbeli nézetei igazaknak bizonyultak a mai gyakorlati életben, s meg is testesültek a nyugati művelt államokban.

Nem lehet elvitatni azt, hogy az ipar és kereskedelem hatalmas előmozdítója ugyan a nemzet vagyonosodásának; de azt sem lehet tagadni, miszerint az ipar és kereskedelemnek tárháza s kincsbánya csak a mezei gazdaság, mely egyedül vagyis ipar s kereskedelem hiányában is egy nemzetet — ha még a fényűzés el nem csábította — képes gazdaggá és megelégedetté tenni.

Ez azon mesterség, melyet minden nemzet jóléte alapjául ismert; melyet a fejedelmek N. Károlytól kezdve, mint a statusok fenmaradásának egyik talpkövét különös pártfogásban részesítették. Ezt beismerve tartották Németország fejedel-

mei érdemüknek, ha valamely gazdasági társaság tagjai lehettek. És hogy a chinai császár minden esztendőben bizonyos napon sok milliónyi alattvalói szemeláltára az ekeszarvához leléazza magát, nem valami hü fényűzés etiquette-je lehet, hanem sarkalatos princípiumokon épült példaadás, mely a földmivelést a status egyik leghatalmasabb mozgató rugójának ismerteti.

E tekintetben Magyarországra nézve különösen áll az, mit 1865-ben az országos m. gazdasági egyesület által rendezett gazdasági és gépkiállításán gróf Festetics György apostoli királyunk ő felségéhez intézett üdvözlétében a többi között hangzatosított: „Alig van ország, hol a földmivelés nagyobb fontossággal bírna mind egyésekre, mind az államra nézve, mint épen hazánkban. Mi, helyzetünk és viszonyainknál fogva az ipar és munkásság ezen egy ágára vagyunk leginkább szorítva. Népünk legnagyobb része földmiveléssel foglalkozkodik. Ez adja kenyerét, ez teremti elő azon erőt, a mely nélkül az állam fenn nem állhatna, s egyedül ez adhatja kedvező viszonyok között jólétét. Magyarországot a földmivelés hanyatlása nemcsak gyengitené, hanem majd mindentől megfosztaná. A tért pedig, hol földmivelő népünk működhetik, megadta isten tágas, termékeny rónáinkon“.

Megszáfolhatlan igazság! Magyarországnak jövője nem annyira kereskedelmé, mint gazdaszata után lehet; mert fekvése — szintén beválhatjuk — külkereskedésre nem a legkedvezőbb. Jós nem vagyok, sem titkos jelenetek írója, de merem állítani: hogy ép ezen tőlünk megvont; még más népektől előnyösen bíráto körülményt Magyarországra nézve gondviselésnek magyarázhatjuk azért, mivel a kellő közműveltség s általános értelmesség hiányában, a kereskedelmi téren ép oly könnyen megtalálhatta volna országunk zátonyát, mint feltalálta Róma könnyen szertzett kincseivel anyagi gazdagodását, s az ezután bajjal kikérülhető erkölcsi süllyedés pösványába temetkezett.

Magyarország nincs utálva s nincs képesítve arra, hogy versenyre szálljon a hatalmas s minket századokkal megelőzőtt államok külkereskedelmével. De Magyarországra versenyre szállhat, sőt Magyarországnak versenyre kell szállnia a nyugati országok gazdaszatával, s versenyre kell szállnia abban, mi a belkereskedést s terményei ipar általi hasznos, olcsó és szép feldolgozását illeti. Magyarországnak nemcsak földrajzi fekvése, de a magyar nép jellemé, szokásai, vérmérséklete és természeti vonzódása azon pálya felé irányulnak, melyen az anyaföld legdrágább kincsei szorgalom és értelem által oly mértékben előállíthatók, mint egyetlen európai államban sem.

hanem ha a rendek még valamennyire jó emlékek vannak iránta, ajánlja, hogy válasszák meg fejedelmnek egykori fővezérét, jelenleg a karok és rendek elnöki Kemény Jánost.

Hosszas halgatás követte az olvasmányt mi alatt az asztal körüli székeken s a padokban mindenki elfoglalta helyét. Az arcok némelyikén meglepetés, másokén a helyzet fontosságát teljesen átértő komoly hangulat kinyomata honolt. Pedig a fejedelmi üzenet nem volt őszinte szó. Távól állott Rákóczy attól, hogy ne kívánjan harmadszor is fejedelem lenni; a szerénységet negélyezte, hogy a közvéleményt megnyerje, s azt akarta, hogy a fejedelemség mint ért gyümölcs önkényt markába hulljan, hogy a nemzeti rozsz következményekért nem ő, hanem az ország legyen felelős. Így lett elvégezve titkos tanácsossai körében s ezért Kemény János is nagyon jól tudta, hogy az ő fejedelemségének még nem jött el ideje.

— Nagyságos és tekintetes karok és rendek — szólt Kemény János gyenge hangjának határozott kerékességével — ő fensége kegyelmes propositióját alattvalói hűséggel és tisztelettel végig hallgattuk. A mi illeti az én nyavalyás személynem iránti nagy kegyelmességét én azt halás szíjjal fogadom ugyan, de azt kérdem, hogyan lehessen Erdély fejedelme az a ki még folyton rabja a pogányoknak.⁴⁾ Azt kérdem, hogy közüllünk akármelyik is tudna-e méltó utódja lenni, a fejedelmi őseiről annyit fényt, dicsőséget és hatalmat örökölt második Rákóczy Györgynek?

— Helyes!... helyes!... — éljen második Rákóczy György! hangzott föl többek ajkairól. Csak Cserey Mihály uramnak vonult össze setét redőbe homlokja, s a néhány megjelent szász követ hallgatott.

⁴⁾ Kemény Jánosnak váltság díja 116,000 tallér volt, mely öszvege csak felét fizetete s becsület szavára bocsátottat el, hogy haza érkezvén a más felit is egy év alatt megküldi. Lásd H. Rákóczy György élete. Gr. Bethlen Imre. N.-Enyed.

Magyarország földmivelő ország. Nincsenek távoli gyarmataink, gazdag földű s szegény vad-népi Indiánk, s tengerentúli szigeteink, honnan terményeinkért s csece-becséinkért is kereskedés útján kincseket várhatnánk. Bann az országban kell ezeket mind felkeresnünk s miveljobb országoknak, melyek rá vannak szorítva, kell elhasználás végett vagy még — a mint már nem kellene — ipar általi feldolgozásra is átadnunk.

Magyarország népei azon gyakorlati és más művelt országokban általában elérjett kereskedelem-ipari eszközök, utak modokkal, melyek megszibb tartományokkal mindennemű érintkezés biztos vezetői részint meg nem ismerkedhetett még, részint oly későn ismerkedett meg, midőn már azon dogmáját: hogy országa sorsát nagyobbára népeinek belügyei s helyrajzi fekvése határozta meg — el sem vetheti, s ha el is vetné s avval szakíthatna, ezt csak nagy változások, gyors befejlődések okozhatják.

Juhász K.

Legujabb táviratok.

Berlin, mart. 2. A birodalmi kancellár törvényjavaslatot terjesztett a szövetségtanács elé a katonaságnak fegyver használata iránt béke idején; e szerint csak a fegyverek szökése vagy csoportosulások esetében való önvédelemre szabad a fegyvert használni, — utóbbi esetben azonban az előjárók parancsa nélkül nem.

London, mart. 1. Az alsó- és felsőházban közlé a kormány a királynő ellen intézett merényleti kísérletet, és mondja, hogy a tettesnél iratok találtak, melyek czélja volt a királynőtől bizonyos féniek szabadonbocsátását követelni. A királynő egészsége ezen esemény következtében nem szenvedett.

London, mart. 2. O'Connor, a merénylet elkövetője esküdtsek elé állítottat. — Gladstone a királynőtől egy iratot kapott, melyben a nemzetnek mélyen érzett köszönetét fejezi. az ő és gyermekei számára kedden milliók által készített fogadtatásért.

Washington, mart. 2. Torontóban a kanadai miniszter egy nyilvános gyűlekezeten olyas czélzást tett, hogy Canadának Angolországtól való megválására el kell készülnie lenni. Ezen beszéd a kormány kívánatára nem létezett közlé.

Bern, mart. 2. A renditanács és a nemzeti tanács egyetértőleg elhatározta, hogy az átvizsgált szövetségi alkotmány népszavazás alá bocsátandó. A szövetséggyűlés egy kiáltványban ezen alkotmány elfogadását fogja ajánlani.

Oroszországnak egy külön küldöttje által alkudozások kezdettek meg, a lengyel emigránsoknak Oroszországba visszatérése iránt, s a történetek következtében azt hiszik, hogy a lengyel emigránsok nagy része rövid időn képes lesz honába visszatérni.

— Engedjék meg a tekintetes karok és rendek, — folytatta Kemény János halkán — hogy nyavalyás létemre gerendi magányomba visszavonulhassak s kipihenhessem szenvedéseimet!... nem vágyom én a fejedelemségre!... éltessük egy szívvel, lélekkel második Rákóczy Györgyöt, a ki nagy hatalma fényes vitézsége által a jelen körülmények közt egymaga képe kormányozni ezen fiai büne által pártokra szakított nyavalyás országot!... de — folytatta hangnyomattal — igassuk articulusba és reprezentáljuk ő fenségének, miszerint mindazokat a kik tatárabságban szenvedtek egy évig legalább táborozásra ne szorítsassa.⁵⁾

Kemény János után Mikes Mihály a cancellár, Kemény Simon, Petki István és Kapi György szólottak s valamennyien ékes szónoklatok áradásával a Rákóczy név dicsőítését és fényes hatalmát hangsúlyozták. Végre Cserei Mihály uramra kerülén a sor.

— Nagyságos és tekintetes karok és rendek — szólt az indulatosságát fekezni kívánó mérsékelttel, de szikrázó szemekkel — fontolják meg kegyelmetek, hogy mit cselekesznek, sem czifra szavakkal, sem vakmerősködéssel a hazát megmenteni nem lehet. Második Rákóczy György ki nyilatkozta, hogy nem kíván fejedelem lenni, tehát ne erőszakoljuk őt egy oly lépésre, melyet nem kívánván, a következményekért a felelősséget sem fogja magára venni. Rákóczy György ő fenségét már kétszer megválasztottuk fejedelmnek, de a török őt mindenkor elűzte, azt akarják kegyelmetek, hogy harmadszor is reánk jöjjenek a tatárok s tüzzel-vassal pusztítsák el az utolsó falut is a székely havasok közt; könnyű azoknak, kik künn kiabálnak s eszeveszetten tüntetnek, ha jön a tatár hátukon a házuk; s köblükben a kenyerük, de nekünk tekintetes karok és rendek! nekünk ősi tüzhelyeink feleségeink és gyermekeink vannak;

⁵⁾ A külföldi Horváth Kálmán önélet irata. Kiadta Thali Kálmán és Daniel Gábor. Pest. 1864-ben.

Nyílt levél

dr Dobránszky jogtanár urhoz

Kolozsvárt.

II.

Önök, uram, a sajtónak, társadalmunk érdekében tett felszólalások iránti közönyös magaviselet méltó fájdalmat okoz!

En osztom e fájdalmat; osztom pedig kétszeres mértékben, mert ismét többet okultam — a magam kárán....

Ön „hiszékenynek“ nevezett, s miért ne vallanám meg, én valóban az valék: a sajtó irányában.

Nem tudtam magammal elhithetni azt, hogy a sajtó: a társadalom, az emberiség legszentebb érkei, annak sajtó sebei iránt oly közönyös magaviseletet tanusíthasson még akkor is, ha a jó tett támogatására, a nyilvánosság útján egyenesen felszólították!

Valjon mily nevet adjunk eme magaviseletnek?

Azt kérdem az illető „hallgató“-sajtótól: valjon a társadalom a sajtó kedvéért van-e e világban, vagy a sajtó a társadalom érdekeinek támogatására?

Azt hiszem utóbbi tétel az igazi!

Hja! csak szólottunk volna valami kicsinyes politika-féle tárgyhoz, — lett volna láрма, vezércikkkezés, punch, stb; — mellettünk vagy ellenünk szólaltak volna fel a lapok, mert — lett legyen az bár mily jelentéktelen, semmitmondó ügy, — figyelmet kellettünk volna!

„Tálmánymegfejtésekre“, — végnélküli „szerkesztői üzenetekre“, — stb. van hely, van idő: a nemesebb ügy — az nem fizeti ki magát! — — —

De mit magyarázzam ezt tovább is? Hisz ön ezt jobban tudja, mint én! Ön érezi ez igazságot legjobban!

Olvasa ön uram, Kuthen „öröm és üröm“ című „életképe“? Ha igen, emlékezni fog, miként Kuthen néhány helyen a társadalmi életet igen elmésen, találóan és élethűen festi le. Ő a társadalom szokásait egész valójában óhajta szemünk elé állítani, s így a többi között így szól:

„Az urak erénynek tartják maguk között, a miért másokat megszólalnak, lenéznek.... Ha megtudják, hogy báró vagy, (azaz: ha rongyos ruhád van, add ki magadat bárónak) ruháidról különcködnének fognak találni, — — — dicsérni fogják egyszerűségedet, s ruháidban nem látnak egyebet, mint a divatot és világot fumigáló uri negligé-t (?!). Arra kell csak vigyáznod, hogy magadviselete is a nagyvilág igényeinek megfelelő legyen; — ne nézz, ne uralj senkit; — ne ásis akkorákat, hogy az egész társaság elforduljon.... ily viselet után, ha nem mondanók is, látna és tudná az egész társaság, hogy jó házból való vagy.“

Valjon ezen képben nem-e azokra ismer ön, kik felhívását agyonhallgatással fogadták?

Átvitt értelemben legalább ilyennek tűnik fel nekem....

vagyunk a család, családunk, gyermekeink a haza reményei, nézzék kegyelmetek itt a városban is a még füstölő romokat, fontolják meg, hogy mit cselekesznek, s ne hozzák nyakunkra a törököt, hogy vagyunkunk is, felpredálva s gyermekeinket rabságra elhuzerólva lássuk!!

Az ünnepélyes csend és komoly közfigyelem bátorító hatása folytán szónokunk kissé hevesebben folytatta:

Jogainkhoz és szabadságainkhoz való merev ragaszkodás helyett számoljunk a körülményekkel; inkább, mint valaha életföltételünk, hogy politikánk irányítójá a mérséklet, az önuralom és az ellenszenvek legyőzése legyen. De ezen válságos napokban mit teszen második Rákóczy György?... a helyett, hogy kiváltaná a hazafiakat, kik eszeveszett nagyravágása miatt még most is tatár rabságban sinlenek, a helyett, hogy a kipusztult hazának a béke olajját hozná, lemondván nagyravágó terveiről és elismervén fejedelmének Barcsai Ákóst, a helyett mondom kétszínkedik, propositioiban azt mondja, hogy nem vágyik a fejedelemségre, s mégis táborával felnyomul Radnóthoz, fegyveres néppel véleti körül tanácmester-münket s ezt nevezi szabad választásnak!... Én tehát pártolom azon indítványt, miszerint articulusba igassuk, hogy a tatár rabságból hazaszabadultak táborozásra egy évig ne szoríthatassanak; de a fejedelemválasztást, illetőleg a többséget, nem pártolhatom, s azt kívánom, hogy maradjunk meg Barcsai Ákos mellett.“

Néhányan belybenhagyólag integettek ugyan, de a határozottan nagyobb rész hangos és élénk rosálásban tört ki.

A szónok maga is vette észre, hogy heve túlrágadta, de újra nem kezdhetette, hogy mérsékeltabb legyen, elhallgatott tehát azon belső megnyugvással, hogy megtette kötelességét.

Mire ismét csend lett Mikes Kelemen állt fel.

TÁRCSA.

PÁRTKÜZDELMEK.

(Korrajz.)

Irla:

Komáromy Ferencz.

IV.

Pontban tizenegy órakor Kemény János uram a piacon megjelent. Az országgyűlés tagjainak nagyobb része csatlakozott kíséretéhez. A meneta gyalog kopjások sorai által elzárt téren megindulván a haragok azonnal megkondultak, s a nép, melynek egy része már a piacra berohant lelkesülten kiáltotta: éljen a haza!... éljen második Rákóczy György!!..

Elő! — mint egy husz lépés tért tartván — a főpostamester ment segédeivel, kik a templomajtó szarmait föltárván elfoglalták annak szögeinél tiszteletőri állomásaikat.

Begyűlvén a rendek a szószék előtti téren, a zoldasztalt körülállták. Kemény János lassu és komoly léptekkel közeledvén az elnöki székhöz háromszoros éljennel üdvözlötett, mire a templomat már már körül özönlött sokaság harsányan ismételte: „éljen második Rákóczy György!!“

A rendek fennállva halgatták végig az fejedelmi propositiot, melyet Mikes Mihály a cancellar innepélyes ércz hangon olvasott végig. Ezen okmány rövid tartalma a következő volt: Második Rákóczy György tudatja a rendekkel, miszerint ő országgyűlést hirdetett azért, hogy a nemzet fejedelemválasztási jogát szabadon gyakorolja és a minden jogot és törvényt lábbal tipró önkényes ki-nevezésnek ellene mondassan, de maga a nemzet nagyra becsült bizalmát tudni illik a fejedelemséget, a porta ellensége levén, többé nem óhajítja, mert csak újabb vészit és nyomort hozna azaltal a hazára;

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.